

GENEL BİLGİ

Resmi adı:	Angola Cumhuriyeti
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Devlet Başkanı	Jose Eduardo dos Santos (1979'dan beri)
Yüzölçümü	1,246,700 km ²
Nüfusu	18,056,072
Konuşulan Diller	Portekizce(resmi), Umbundu, Kimbundu, Kikongo
Başkenti	Luanda
Para Birimi	Angola kwanzası (AOA)
Zaman Dilimi	GMT+1
Kur:	1\$ = 97,78 AOA

1975 yılında Portekiz'den bağımsızlığını kazanmasının ardından MPLA (Popular Movement for the Liberation of Angola) ile UNITA (National Union for the Total Independence of Angola) arasında 27 yıl boyunca yaşanan kanlı iç savaş 2002 yılında sona ermiştir. 1992 yılında yapılan ulusal seçimlerle birlikte yumuşamış gibi görünen iç savaş 1996 yılında tekrar şiddetini arttırmış, yaşanan iç savaş sonucunda yaklaşık 1.5 milyon insan hayatını kaybederken, 4 milyon insan göç etmek zorunda kalmıştır. Ancak 2002 yılında UNITA'nın kurucusu ve başkanı Savimbi'nin ölümünden sonra parti zayıflamış ve askerlerinin Angola toplumuna giderek artan entegrasyonu sayesinde 2002 yılından bu yana barış ortamı varlığını sürdürmektedir. Ocak 2010'da Anayasa'da gerçekleştirilen bazı değişiklikler toplumda özellikle demokrasinin korunmasına yönelik bazı endişeler doğurmuştur. Söz konusu değişikliklerle birlikte başkanlık seçimi kaldırılmıştır. Daha önceki anayasada başkanlık ve parlamento seçimleri birbirinden bağımsızken, yapılan değişiklikle birlikte parlamento seçimlerini kazanan partinin başkanı otomatik olarak devlet başkanı olarak seçilme hakkını kazanmıştır.

Cumhurbaşkanı'nın partisi MPLA, Ağustos 2012'de yapılan hükümet seçimlerinde bir kez daha kazanmıştır. 220 koltuktan 175'ini kazanarak meclisteki çoğunluğu elinde tutmuştur.

Afrika'nın en geniş petrol rezervlerine sahip ülkelerinden biri olan Angola bu özelliği ile son yıllarda bölgedeki en yüksek ekonomik büyüme oranlarını yakalamış bulunmaktadır. OPEC dışı ülkelere ilave petrol kaynağı arayışında olan ABD ve Çin başta olmak üzere Angola'nın petrol sanayine yabancı yatırımlarda bir artış sözkonusudur.

GENEL EKONOMİK DURUM

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
GSYİH (milyon\$)	84.178	75.492	82.471	104.116	115.334*	121.704
KİŞİ BAŞI GSYİH (\$)	4.671	4.081	4.328	5.305	5.705	5.845
BÜYÜME (%)	13,2	2,4	3,5	3,9	8,4	5,6
GSYİH (Sektörel dağılım %)						
Tarım	29,7	28,7	33,3	31,8	9,6	10,2
Sanayi	15,0	-1,5	9,0	6,0	65,8	61,4
Hizmetler	8,0	-1,0	8,0	6,5	24,6	28,4
ENFLASYON (ort %)	12,5	13,7	14,4	13,5	10,3	8,8
DIŞ TİCARET						
İhracat (milyar\$)	67,7	40,2	53,4	66,2	74,6	71,0
İthalat (milyar\$)	20,5	17,5	15,7	18,1	20,8	22,1
CARİ İŞLEMLER DENGESİ (milyar \$)	8,7	-7,5	6,7	13,1	10,6	6,0
DIŞ BORÇ (% GSYİH)	49,9	39,8	33,7	29,3	26,6	29,2

Kaynak : BMI, IMF World Economic Outlook (tahmini rakamlar), CIA "The World Factbook", ITC*

Angola ekonomisinde 2009 yılına kadar görülen büyüme hızı, uluslararası petrol fiyatlarının yüksekliği sebebiyle avantaj kazanmış olan petrol sektörü sayesinde gerçekleşmiştir. Çünkü ülkenin ekonomik gelişmesi, refahı, sosyal gelişme ve kalkınması tamamen petrole bağlıdır. Angola, Nijerya'dan sonra Afrika'nın en büyük ikinci petrol üreticisi konumundadır. Petrol üretim ve destekleme faaliyetleri gayri safi yurtiçi hâsılaya yaklaşık %85 oranında katkıda bulunmakta olup, Angola dünyanın en büyük onbeş petrol üreticisi içindedir. Savaş sonrası imar artışı ve yerleri değiştirilmiş ya da yerlerinden edilmiş insanların yerleştirilmesi çalışmaları, konut ve tarım sektörünün de yüksek oranlarda gelişimine öncülük etmiştir. Birçok bölgenin altyapı sistemi 27 yıl süren iç savaş nedeniyle halen hasarlı ya da gelişmemiş durumdadır. Bu çatışmaların kalıntılarından olan geniş alanlara yayılmış mayın parçaları, tesis edilmiş olan barış ortamına rağmen halen kırsal bölgelere zarar vermektedir. Tarım sektörü birçok insanın geçimini sağlamakta, ancak ülkenin gıda ihtiyacının yarısı ithal edilmek zorunda kalınmaktadır. Angola'nın kamu alt yapısı ve bazı geniş ölçekli projelerinin inşası için 2005 yılında Çin'den alınan 2 milyar dolarlık kredi limiti kullanılmaya başlanmış olup bu limit 7 milyar dolara yükseltilmiş ve büyük ölçekli çok sayıda proje 2006'da tamamlanmıştır. Merkez Bankası, 2003'te tedavülden kwanza çekmek için döviz rezervlerini kullanmaya dayanan bir döviz kuru istikrar programını uygulamaya geçirmiştir.

Bu politika petrol ihracından sağlanan yüksek kazanç sayesinde 2005 yılında daha sürdürülebilir bir hale gelmiş, aynı zamanda enflasyonu önemli ölçüde azaltmıştır. Angola 2006 sonlarında OPEC'e üye olmuş ve ülkeye 2007 sonlarında günlük 1,9 milyon varil üretim kotası tanınmıştır. Yolsuzluk ve büyük döviz akışlarının negatif etkileri, ülke'nin karşı karşıya olduğu önemli sorunlardır. Ülkenin bütün ekonomisinin petrol fiyatlarına bağlı olması da büyük bir risk taşımaktadır. Petrol fiyatlarındaki olası bir düşüş Angola'yı ekonomik bir darboğaza sokabilir ve 2009 yılında yaşadığı gibi ülke negatif büyüyebilir.

Angola'da öncelikli politika eğilimi, ülkedeki yoksulluğu azaltma ve durgun makroekonomik düzeni tehlikeye atmadan altyapı düzenlenmesinde bir ikinci dalga daha yaratma yönündedir. Aynı zamanda Çin, Brezilya ve Portekiz gibi ülkelerin sağladığı mevcut finansman olanakları ve kredi hatlarının genişletilmesi hedefini gütmektedir.

Angola hükümeti için büyük önem arz eden ve zorlu bir süreç isteyen bir diğer konu ise 2009 yılı Kasım ayında IMF ile yapılan yaklaşık 1,4 milyar dolar tutarındaki stand-by anlaşması sürecinin başarılı bir şekilde yönetilmesini sağlamak idi. Başarılı olunması halinde Angola'nın ilk defa tam bir IMF programından yararlanmasının önü açılacaktı. Ve Angola, 2012 yılının Mart ayında IMF tarafından gerçekleştirilen sonuncu incelemenin ardından yardımın son payını da almaya hak kazanmış ve stand-by anlaşması sürecini başarı ile tamamlamıştır.

Ülke IMF ile çalışmaya başladıktan sonra, uygulanan sıkı tarım politikalarıyla birlikte enflasyon 2012'de %10,3 seviyesine düşürülmüştür. 2013 enflasyon yüzdesinin %8,8 seviyesine gerilemesi beklenmektedir.

GSYİH büyüme hızının ise, 2013'te %5,6 olması beklenmektedir.

Ülkedeki işsizlik oranları çok yüksektir. Hükümet bu probleme çözüm olması için, yabancı yatırımcılara yerel eleman istihdam etmeleri için baskı yapmaktadır. Ülkedeki gelir dağılımı da bozuktur. Nüfusun %60'ı şehirlerde, kalanı kırsal kesimde yaşamaktadır. Eğitim harcamaları GDP'nin %2,6'sını kapsamaktadır.

Angola'nın döviz ve altın rezervi 2011 yılında 27,01 milyar dolar iken 2012 yılında 33,41 milyar dolar, 2013 yılında da 37,94 milyar dolar olarak kaydedilmiştir.

BAŞLICA SEKTÖRLER

➤ Tarım

Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tahminlerine göre Angola'da 584 bin km²'nin üzerinde ekilebilir alan mevcuttur. Ayrıca ülkenin güney bölgesi başta olmak üzere geniş otlaklar bulunmaktadır. Fakat toprakların sadece %10'unda tarımsal üretim gerçekleştirilmektedir. Manyok, fasulye ve tatlı patates gibi geleneksel sürdürülebilir mahsuller ülkenin kuzeyinde yer alırken mısır ülkenin orta bölgelerinde, darı ise güney bölgelerde yetişmektedir. Muz, pirinç, şeker kamışı, palm yapr, pamuk, kahve, sisal, tütün, ayçiçeği, sitrin ülkede yetişen diğer ürünler arasında yer almaktadır.

1973 yılına kadar Angola'nın en büyük ihracat kalemini oluşturan kahve Angola ekonomisinin yeniden önemli bir faktörü olma potansiyeli taşımaktadır.

Hükümetin 2000 yılında başlattığı sosyo-ekonomik programın bir parçası olarak tarım ticareti politikasıyla tarımsal programda tanımlanan alanlarda ağırlıklı olarak tahıl, fasulye, meyve, sebze, yıllık tohum üretimine odaklanılmasına karar verilmiştir.

Tarımsal mekanizasyon, endüstriyel tavukçuluk, sığır yetiştiriciliği özel yatırım için fırsatlar sunan alanlardır.

➤ Balıkçılık

Afrika'nın en zengin kıyılarına sahip olan Angola'da soğuk Benguela akıntısı sayesinde uskumru, sardalye, ton ve kabuklular başta olmak üzere balıkçılık için çok zengin kaynaklar mevcuttur.

Angola devleti balıkçılık faaliyetlerini verimli hale getirmek, konserveciliği geliştirmek, av kapasitelerini ve mevcut soğuk depolama kapasitelerini artırmayı hedeflemektedir. Ayrıca tersaneleri, rıhtımları ve balıkçılık limanlarını yenilemek ve ulusal düzeyde balık dağıtım koşullarını iyileştirmek de hükümetin öncelikli planları arasında yer almaktadır. Daha önce devlet tarafından işletilen çok sayıda küçük balıkçılık işletmesi bir özelleştirme programının parçası olarak özel sektöre devredilmiştir. Halihazırda daha büyük işletmelerin özelleştirilmesine yönelik hazırlıklar yürütülmektedir.

➤ Madencilik

Angola önemli elmas, demir cevheri, fosfat, manganez, bakır, kurşun, çinko, altın, kalay, tungsten, feldispat, boksit, uranyum, mermer ve granit yataklarına sahiptir. İç savaş sonrasında özellikle elmas üretimi hızla artmış ve petrol ihracatından sonra en önemli ihracat kalemi haline gelmiştir.

Bağımsızlığın hemen ardından bu faaliyetler kuzeydoğudaki Kuzey Lunda ve Güney Lunda alanlarında elmas madenciliği ile güneybatıda daha küçük ölçekte mermer ve granit çıkarılmasıyla sınırlanmıştır.

Angola dünyanın en büyük elmas cevheri üreticilerinden biri olup, elmas, petrolden sonra ülkenin en önemli ihracat kalemidir. Üretimdeki artış Cuango River Valley'deki ana madencilik alanlarının iyileştirilmesine bağlı olup bu sektörle ilgilenen çok sayıda yabancı şirket mevcuttur. Asya'daki büyüyen talep karşısında Angola elmas sektörü daha da büyümüştür. 2011 yılında üretim %11.1 oranında, 2012 yılında ise %6.5 oranında büyümüştür. Ülkenin 2015 yılında 10,56 milyon karat üretim yapması beklenmektedir.

➤ Enerji

Geniş petrol yatakları, zengin hidroelektrik potansiyeli ve doğal kaynak rezervlerine sahip olan Angola önemli enerji kaynaklarına sahip bir ülkedir. 1973 yılından beri en önemli ihracat olan ham petrol Angola ekonomisinin dayanak noktasıdır. Günde 1,9 milyon varil üretimle Angola, Nijerya'dan sonra Sahra Altı Afrika'daki en büyük ikinci petrol üreticisidir.

Bağımsızlığın ardından Hükümet, Petrol Bakanlığı'nı oluşturmuş, sektöre özgü bir mevzuat benimsemiş ve SONANGOL adında bir devlet şirketi kurmuştur. Sonangol firması, Lobito şehrinde günlük 200 bin varil petrol işleme kapasitesine sahip Sonaref isimli bir rafinenin inşasına başlamıştır. İşletmenin kurulma amacı Afrikalı ülkelerin petrol ürünü ithalatına bağlılığını azaltmaktır. 2016 yılında tamamlanması planlanmaktadır.

Ülkenin petrol ihracatı 2011 yılında 65,7 milyar dolar, 2012 yılında 68,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşirken bu rakam 2013 yılında 71 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Petrol fiyatları 2013 yılının ilk aylarında, petrole talebin artması ile varil başına 100\$'a ulaşmıştır.

Angola'nın enerji üretiminin %80'i hidroelektriktir. Kuanza, Catumbela ve Cunene nehirlerindeki önemli havzalara bağlı üç büyük proje vasıtasıyla tedarik sağlanmaktadır. Enerji üretiminin kalan %20'lik kısmı elektrik santrallerinden gelmekte olup ülkenin enerji tüketiminin yarıdan fazlasını gerçekleştiren Luanda için üretim kapasitesini artırmaya yönelik yatırımlar gerçekleştirilmiş bulunmaktadır.

2010 yılında Angola ile Namibya hükümetleri arasında imzalanan anlaşma sonucunda iki ülke arasındaki Cunene nehri üzerinde 600 megawatt gücünde bir hidroenerji santrali kurulması kararlaştırılmıştır. Söz konusu proje inşaatının 2015 yılında başlaması ve 1,35 milyar dolar bütçesi olması beklenmektedir.

Angola'nın zengin hidroelektrik potansiyeline rağmen ülke nüfusunun sadece %12'sinin elektriğe ulaşımı vardır.

Bunların yanı sıra, Angola, 2013 yılında Sıvılaştırılmış Doğalgaz (LNG) Projesini başlatmıştır. Dünyanın en modern LNG işleme tesisleri Angola'dadır.

➤ **İnşaat**

Ülkede inşaat sektöründe faaliyet gösteren çok sayıda şirket bulunmaktadır. Angola bayındırlık işleri bakımından önemli fırsatlar sunmaktadır. İç savaş sonrası harabeye dönen Angola'nın yeniden inşası gerçekleştiğinden, inşaat sektörü en fazla pazar potansiyeli olan sektörlerdendir. Yollar, havaalanı, liman, okul ve konut inşaatları sürmektedir. Kara ve demiryolları ile köprü ve barajlarda acil rehabilitasyon ihtiyacı mevcuttur.

Ayrıca okul, hastane ve konut gibi sosyal altyapının geliştirilmesine yönelik de ciddi bir ihtiyaç sözkonusudur. Ülkede inşaat sektöründe 2012-2016 yılları arasında reel büyüme %13,5 olarak öngörülmektedir.

➤ **İmalat Sanayii**

Petrol, elmas, kereste, demir cevheri, fosfat, feldispat, altın, boksit, uranyum, çimento, temel metal ürünleri, balık işleme, işlenmiş gıda, bira sanayii, tütün ürünleri, şeker, tekstil, gemi tamiri Angola'nın başlıca sanayi ürünleridir.

➤ **Ulaşım**

Ülkede 2750 km uzunluğunda üç temel demiryolu hattı mevcuttur. 1350 km ile en uzun olan Benguela Demiryolu Lobito limanı ile Demokratik Kongo Cumhuriyeti sınırını birbirine bağlamakta, oradan Zambiya'ya uzanmaktadır. Diğer Hatlar Namibe limanı ile Menongue şehrini bağlayan hat ile (907 km), Luanda/Malange hattıdır (538 km). 2011 yılında Benguela ile Huambo arasındaki tren hattı 30 yıl sonra tekrar çalışmaya başlamıştır. Hükümet ayrıca Lobito Limanı ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ndeki bakır madenleri arasındaki bağlantıyı sağlayabilmek için 1344 km'lik bir demiryolu inşası planlamaktadır.

Luanda, Namibe ve Lobito'da üç büyük ticari liman ile Malongo ve Soyo'da petrol terminalleri bulunmaktadır. Angola'da petrol arama faaliyetlerindeki artışla birlikte Lobito'da yeni bir terminal inşa edilmiş, Luanda'daki Sonils lojistik üssü yenilenmiştir.

Hava taşımacılığında uluslararası uçuşların yanında ulusal TAAG ülkenin büyük kentleri arasında taşımacılık yapmaktadır. Çok sayıda özel şirket yurt içi uçuşlar gerçekleştirmektedir. Farklı uluslararası havayollarına hizmet veren Luanda'daki havaalanı ile birlikte ülkede toplam 32 havaalanı bulunmaktadır.

➤ **Bankacılık**

Ülkede faaliyet gösteren bankaların sayısı 23'tür ve banka şubelerinin yarısından fazlası başkent Luanda'da bulunmaktadır. Nüfusun sadece %11'inin banka hesabı olduğu tahmin edilmektedir.

YATIRIM ORTAMI

Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Angola her ne kadar Afrika kıtasının en fazla doğrudan yabancı yatırım alan 2. ülkesi olsa da iş yapma kolaylığı açısından en zor ülkelerden biri olarak nitelendirilmektedir. 2003 yılında hükümet Yabancı Yatırımlar Kanununu kaldırarak yerine Özel Sektör Yatırımları Kanununu yürürlüğe koydu. Özel sektör yatırımlarını arttırabilmek adına Angola Özel Yatırım Ulusal Ajansı (Angola's National Agency for Private Investment-ANIP) kuruldu. Bu doğrultuda ajans, yabancı yatırımcılara hem gümrük hem de mali konularda pek çok teşvik sağlamakta olup, aynı zamanda yatırım için gerekli olan başvuru sürecini kısaltmak ve yatırımcılara yardım etmekle yükümlüdür. Teşvikler özellikle tarım, imalat, enerji, su, altyapı, sanayi, telekomünikasyon, balıkçılık ve konut sektörlerinde sağlanmaktadır. Teşvikler, sanayi ve sermaye kazanımlarında 15 seneye kadar vergi muafiyeti sağlarken, gümrük vergileri konusunda 6 yıla kadar muafiyet sağlanabilmektedir. Ancak bu yasa ilgili bakanlıkların kontrolünde olduğu için zaman zaman karışıklıklar yaşanabilmektedir. 5 milyon doların altındaki yatırımlar için hükümet onayına ihtiyaç duyulmamaktadır. Enerji, elmas, telekomünikasyon ve finans sektörlerinin her biri için ayrı yasal süreçler mevcuttur. Madencilik sektörü için hükümet, bürokrasinin rolünü hafifleten daha kapsamlı ve yatırım taraftarı bir süreç geliştirmek için çalışmalara başlamıştır.

Angola petrol sanayi, ülkenin en önemli yabancı yatırım alan sektörüdür. Amerika, petrol sanayine en fazla yatırım yapan ülkedir. Ancak hükümet petrol dışındaki sektörlerde de yatırımcı çekmeye çalışmaktadır. Özellikle altyapı alanında ciddi yatırım ve yatırımcılara ihtiyaç duyulmaktadır.

Yatırım Mevzuatı

Ülkede yatırım mevzuatı 13 Mayıs 2003 tarih ve 11/03 sayılı Özel Yatırım Yasası ile düzenlenmektedir. Söz konusu yasa kapsamında tarım, balıkçılık, işleme sanayi, inşaat, sağlık, eğitim, altyapı, telekomünikasyon, enerji, su ve ağır ekipman gibi alanlar yatırım çekmek üzere teşviklerden yararlanmak için öncelikli alanlar olarak saptanmıştır.

Özel şirketlerin, hükümetin %50 veya daha fazla hissesi bulunan kamu şirketlerine ortak olmaları durumunda, bu yatırım Özel Yatırım olarak kabul edilmemektedir.

Yatırım için gerekli olan evraklar :

- Teklif Sunumu
- Şirketin Kuruluş Sözleşmesi
- Şirket Adının Tescil Belgesi
- Son 3 yılın Finans Raporları
- Finansal Durum Raporu
- Adli Sicil Raporu
- Vekaletname (gerekli durumlarda)

Başvuru onaylandıktan sonra :

- ANIP uygunluk belgesini hazırlayıp Angola Merkez Bankası'na, Gümrük İdareleri'ne ve yetkili Bakanlıklara göndermektedir.

Yatırımcının şirket kuruluşunu tamamlamak için yapması gerekenler:

- Şirket tescilini yaptırmak.
- Resmi Gazete’de şirket kuruluşunu yayımlatmak.
- Ticaret Bakanlığı Müdürlükleri’nden işletme ruhsatını almak.
- Finans Bakanlığı Müdürlükleri’nden vergi kaydını yaptırmak.

Yabancı yatırıma yönelik teşvikler sistemi her bir bölgenin ihtiyaçlarına ve savaştan etkilenme derecelerine göre A, B ve C alanlarına ayrılmış bulunmaktadır. İlk aşamada gümrük tarifeleri ve vergilerden muafiyet imkanı mevcuttur. İkinci aşamada 10 yıldan fazla sürelerle endüstriyel vergilerden muafiyet gibi ekstra teşviklerden yararlanmak mümkün olabilmektedir.

Kâr payı transferi oranları da bu üç bölgede farklılıklar göstermektedir;

A Bölgesi (Luanda merkez ile Benguela, Lobito, Huila ve Cabinda’nın merkez Belediyeleri):

- 50 milyon \$ üzeri kâr payları 1.yılda
- 10 milyon \$ ile 50 milyon \$ arası kâr payları 2.yılda

B Bölgesi (Benguela, Cabinda, Huila, C.Norte, Bengo, Uige, C.Sul, L.Norte ve L.Sul kentlerinin Belediyeleri) :

- 5 milyon \$ üzeri kâr payları 1.yılda
- 1 milyon \$ ile 5 milyon \$ arası kâr payları 2.yılda

C Bölgesi (Huambo, Bié, Moxico, C.Cubango, Cunene, Namibe, Malange, Zaire) :

- Görüşmeler sonucu belirlenmekte

Vergi Rejimi

Angola, petrol sanayi için farklı vergiler uygulamaktadır: petrol üretimi vergisi, petrol geliri vergisi ve petrol işleme vergisi (sadece Cabinda bölgesinde). Bunun yanı sıra şirketler %40 oranında bir sanayi vergisi ödemektedir. Ayrıca şirketler reel, olası veya potansiyel karlarına göre de vergilendirmeye tabii tutulabilmektedirler.

Kurumsal vergiler: Oran %35 olup, şirketler ve tarım sanayi için 8 ila 15 yıl arasında vergi tatili söz konusudur. Ancak hükümet, bir çok vergi muafiyeti yada vergide azaltma yapabilmekte özellikle emlak, arazi vergilerinde tavizler verirken yatırımlarda kolaylıklar sağlayabilmektedir.

Vergi teşvikleri veya vergi indirimleri görüşülmeye açıktır. Stratejik kalkınma alanında yapılan, en az 500 kişilik istihdam sağlayan, teknolojik gelişmeye katkı sağlayan, bilimsel araştırma içeren, 50 milyon ABD doları ihracat sağlayan ve 50 milyon ABD dolarından fazla değerinde olan yatırımlara ayrıcalıklı vergi teşvikleri uygulanabilmektedir.

Angola’da Yatırımın Avantajları

- Angola Afrika’nın su kaynaklarının %12’sine sahiptir. Kwanza, Zaire, Cunene ve Cubango nehirleri Angola’dan geçmektedir.
- Zengin bitki örtüsüne sahiptir.
- Çok çeşitli yeraltı kaynakları mevcuttur.

- Angola, dünyanın en hızlı büyüyen ekonomilerinden biri olmuştur.
- 584 milyon km² ekilebilir alan bulunmaktadır ve bu alanın sadece %10'u işletilmektedir.
- 2002'den beri politik ve ekonomik istikrar sağlanmıştır.
- Kıyıları Atlantik Okyanusu'na açılmaktadır.

Angola'nın İhtiyaçları ve Yatırım Fırsatları

- Altyapının yenilenmesi ve inşası
- Su ve enerji ağlarının kurulması
- Tarımsal üretimin modernizasyonu
- Telekomünikasyon ağının geliştirilmesi
- Yeni sanayi alanları oluşturulması

DIŞ TİCARET

Angola, DTÖ ve Doha Round'a üyeliklerinin yanı sıra Mart 2003'te Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (South African Development Community-SADC) Serbest Ticaret Anlaşması'na katılmayı da kabul etmiştir. Buna rağmen ülke SADC protokolünü yürürlüğe sokma konusunda yavaş hareket etmektedir. Aynı zamanda ülke, Portekiz, Sao Tome & Principe ile gümrük iş birliği anlaşması imzalamış olup, söz konusu anlaşmayı Güney Afrika ve Portekizce Konuşan Devletler Birliğiyle de imzalaması beklenmektedir.

Hükümet şu ana kadar herhangi bir Serbest Ticaret Bölgesi veya limanı kurmamıştır. Ancak önümüzdeki dönemde Luanda, Benguela bölgesindeki Catumbela'da ve Cabinda'da Serbest Bölge Kurmayı planlamaktadır.

Angola'nın Dış Ticareti (Milyar Dolar)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
İhracat	67,7	40,2	53,4	66,2	74,6	71,0
İthalat	20,5	17,5	15,7	18,1	20,8	22,1
Hacim	88,2	57,7	69,1	84,3	95,4	93,1
Denge	47,2	22,7	37,7	48,1	53,8	48,9

Kaynak: ITC Trade Map (* tahmini rakamlar)

2009 yılının ilk yarısında petrol üretiminin ve fiyatlarının düşmesi ve ihracatın azalmasıyla Angola'nın cari hesaplarında yaklaşık olarak GSYİH'nin %2'si gibi bir açık yaşanırken 2010'da üretim ve fiyatların yükselmesiyle birlikte ihracat artmaya başlamış 2012 yılında 74,6 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. 2013 yılında ise ihracat 71 milyar dolar seviyesine inmiştir. Bununla birlikte ithalatı artmış, 2012 yılında 20,8 milyar dolar olan ithalatı, 2013 yılında 22,1 milyar dolar seviyesine çıkmıştır.

ANGOLA'NIN İHRACATI (1000 \$)

Fasıl Adı	2011	2012	2013
Yakıt, petrol, damıtılmış ürünler, vb.	64.468.504	71.496.767	68.875.169
Gemi, tekne, vb.	944.299	1.862.210	1.206.711
İnci, değerli taşlar, metaller, vb.	499.890	837.495	632.982
Demir ve çelik	64.217	88.391	58.073
Tuz, sülfür, toprak, taş, sıva, çimento, vb.	34.515	45.121	41.279
Makine, reaktör, kazan, vb.	70.266	80.611	37.610
Bakır ve bakır ürünleri	9.508	21.619	30.304
Balık, deniz ürünleri, vb.	11.027	14.425	16.969
Aluminyum ve aluminyum ürünleri	6.988	9.688	13.744
Elektrikli ve elektronik cihazlar	29.531	14.387	13.013
Diğer	92.152	188.084	54.216
TOPLAM	66.230.897	74.658.798	70.980.070

Kaynak: ITC Trade Map

Ham petrol, rafine petrol ürünleri, gemi, tekne, elmas, değerli taşlar, makine, demir, çelik, çimento, kereste, kauçuk, bakır, balık, deniz ürünleri, kahve, sisal Angola'nın ihracatındaki başlıca kalemlerdir.

ANGOLA'NIN İTHALATI (1000 \$)

Fasıl Adı	2011	2012	2013
Makine, reaktör, kazan, vb.	2.434.605	3.311.578	3.567.135
Elektrikli ve elektronik cihazlar	1.403.635	1.985.956	1.700.334
Araç (tren, tramvay hariç)	1.150.253	1.721.441	1.652.862
Gemi, tekne, vb.	1.491.861	528.764	1.512.981
Demir ve çelik ürünleri	1.119.383	1.303.235	1.291.762
Yakıt, petrol, damıtılmış ürünler, vb.	1.025.686	1.169.272	1.127.327
Et ve sakatat	749.890	836.194	853.576
Mobilya, aydınlatma, tabela, vb.	457.181	690.984	663.856
İçecekler, alkollü içecekler ve sirke	614.646	657.012	639.823
Plastik ve plastik ürünler	470.074	663.980	626.034
Diğer	7.222.590	7.915.260	8.463.690
TOPLAM	18.139.804	20.783.676	22.099.380

Kaynak: ITC Trade Map

Makine, gemi ve tekne, elektrikli aletler, araçlar, demir ve çelik ürünleri, yakıt ürünleri, et ve sakatat, içecekler, uçak ve parçaları, plastik ve plastik ürünler Angola'nın başlıca ithalat ürünleridir.

2013 yılında Angola'nın en çok ihrac/ithal ettiği ülkeler ve ürünler

İhracat			İthalat		
Ülkeler	Ürünler	Miktar (bin \$)	Ülkeler	Ürünler	Miktar (bin \$)
Çin	Yakıt, petrol, damıtılmış ürünler, vb.	31.955.188	Portekiz	Makine, reaktör, kazan, vb.	598.846
	İnci, değerli taşlar, metaller, vb.	31.889.352		Elektrikli ve elektronik cihazlar	453.737
	Tuz, sülfür, toprak, harç, çimento, vb.	50.073		İçecekler, alkollü içecekler ve sirke	380.576
	Toplam	31.955.188		Toplam	4.133.905
ABD	Yakıt, petrol, damıtılmış ürünler, vb.	8.898.960	Çin	Elektrikli ve elektronik cihazlar	535.145
	İnci, değerli taşlar, metaller, vb.	19.266		Araç (tren, tramvay hariç)	475.544
	Tanımlanmamış çeşitli ürünler	5.200		Makine, reaktör, kazan, vb.	416.034
	Toplam	8.924.982		Toplam	3.965.044
Hindistan	Yakıt, petrol, damıtılmış ürünler, vb.	6.729.563	ABD	Makine, reaktör, kazan, vb.	532.924
	Demir ve çelik	43.203		Et ve sakatat	248.831
	Alüminyum ve alüminyum ürünleri	12.901		Demir ve çelik ürünleri	133.190
	Toplam	6.798.300		Toplam	1.450.129
Tayvan	Yakıt, petrol, damıtılmış ürünler, vb.	3.869.289	Brezilya	Et ve sakatat	315.949
	Tuz, sülfür, toprak, harç, çimento, vb.	3.955		Şeker ve şeker ürünleri	185.695
	Bakır ve bakır ürünleri	179		Makine, reaktör, kazan, vb.	90.032
	Toplam	3.873.438		Toplam	1.271.245
Portekiz	Yakıt, petrol, damıtılmış ürünler, vb.	3.490.672	Kongo	Gemi, tekne, vb.	863.153
	Elektrikli ve elektronik cihazlar	1.025		Makine, reaktör, kazan, vb.	10.428
	Ahşap ve ahşap ürünleri	977		Demir ve çelik ürünleri	5.511
	Toplam	3.496.670		Toplam	889.046

Kaynak: ITC Trade Map

Angola'nın en önemli ihracat partneri %45 payla Çin olurken onu %12,6 ile ABD, %9,6 ile Hindistan, %5,5 ile Tayvan, %4,9 ile Portekiz, %4,1 ile İspanya ve %2,8 ile Güney Afrika Cumhuriyeti takip etmektedir.

İthalatında ise %18,7 ile Portekiz ilk sırada yer alırken Çin'in payı %17,9, ABD'nin %6,6, Brezilya'nın %5,8, Kore Cumhuriyeti'nin %5,6, Güney Afrika'nın %4,5, Kongo'nun %4'tür.

Gümrük Mevzuatı

Angola gümrüklerinde hem spesifik vergiler hem de ad valorem vergiler kesilmektedir. Ancak, Angola'nın Dünya Ticaret Örgütü üyesi olmasından dolayı, gümrük tarifelerinde ve tarife dışı kısıtlamalarda indirim olması planlanmaktadır. Özel vergiler ürünlerin ağırlıklarına göre belirlenmektedir. Lüks ürünler için ek vergiler alınmaktadır. Portekiz, Mozambik, Gine-Bissau, Cape Verde ve Sao Tomé ve Príncipe'den gelen ürünler için ise özel uygulamaları vardır. Angola'da ithalat işlemleri için hükümete ait ofislerden temin edilebilecek bir lisans belgesi gerekmektedir. Çoğu ihracat işlemleri de buna benzer bir şekilde hükümet acentaları tarafından yürütülmektedir.

Angola'da standart KDV oranı %10'dur. Ayrıca % 2 ile % 30 arasında ürüne göre değişen KDV oranları da vardır. Yiyecek ve medikal ürünler için %2 KDV uygulanırken, lüks ürünlere %20 - %30 KDV oranları uygulanmaktadır. Alınan ek ücretler; mal bedeli, sigorta ve navlunu ödenmiş olarak teslim şeklindeki ürünlerde %2 oranında dengeleme/takas ücreti, gemi güvertesinde teslim şeklindeki ürünlerde %0,5 oranında damga vergisi, 500 dolar ile 850 dolar arası liman ücreti ve ilk 15 günü ücretsiz olan limanda depolama ücretidir.

TÜRKİYE – ANGOLA İKİLİ EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLERİ

ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

Anlaşma	İmza Tarihi	Resmi Gazete Tarih/Sayı
Ticari, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	22.08.2008	16.02.2011/27848

TİCARİ İLİŞKİLER

TÜRKİYE – ANGOLA İKİLİ TİCARETİ (bin \$)

YILLAR	İHRACATIMIZ	İTHALATIMIZ	DENGE	HACİM
2000	4.898	0	4.898	4.898
2001	8.364	0	8.364	8.364
2002	11.028	72	10.956	11.100
2003	13.889	8	13.881	13.897
2004	22.286	265	22.021	22.552
2005	26.845	9.084	17.760	35.930
2006	44.657	26.593	18.063	71.250
2007	47.758	982	46.775	48.740
2008	182.248	16.022	166.225	198.271
2009	151.729	9	151.720	151.738
2010	109.118	276	108.842	109.394
2011	220.612	340	220.272	220.952
2012	234.559	1.811	232.748	236.370
2013	264.024	8.005	256.019	272.029
2013 / 6	134.907	132	134.775	135.039
2014 / 6	132.360	4.610	127.750	136.970

Kaynak: T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu

Demir -çelik ve demir - çelikten ürünler, hububat ve mamulleri, değirmencilik ürünleri, un, nişasta, motorlu kara taşıtları, plastik ve plastik ürünler, elektrikli makine ve cihazlar ile etler ve yenilebilen sakatatlar ana ihracat kalemlerimiz iken hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, tuz, kükürt, alçı, kireç, çimento, ağaç ve ağaçtan mamul eşya, demir ve çelikten eşya ithalatımızdaki başlıca maddelerdir.

Fasıl Bazında Türkiye'nin Angola'ya İhracatı (\$)

FASIL ADI	2012	2013
Hububat, un, nişasta, süt teşkil eden müstahzarlar	56.231.834	62.857.521
Demir ve çelik	73.866.089	53.299.418
Değirmencilik ürünleri, malt, nişasta, buğday gluteni	19.276.443	43.615.389
Demir veya çelikten eşya	10.024.654	16.139.911
Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme cihazları, aksesuarları	6.337.828	11.514.373
Kazan, makine ve cihazlar, aletler ve parçaları	5.131.510	9.874.224
Plastik ve plastikten mamul eşya	7.481.156	8.156.062
Etler ve yenilen sakatat	5.561.929	7.368.120
Yenilen çeşitli gıda müstahzarları	5.196.769	6.138.181
Halılar ve diğer dokuma yer kaplamaları	2.006.235	5.307.587
Motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet	11.593.331	4.567.205
Diğer	31.851.292	34.980.750
Toplam	234.559.070	263.818.741

Kaynak: T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu

Fasıl Bazında Türkiye'nin Angola'dan İthalatı (\$)

FASIL ADI	2012	2013
Demir ve çelik	0	4.024.956
Mineral yakıtlar, mineral yağlar, damıtılmış ürünler, vb.	0	2.930.086
Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri, hayvanlar için yem	0	633.036
Ağaç ve ağaçtan mamul eşya:odun kömürü	65.386	380.822
Uçucu yağlar, parfümeri, kozmetik ve tuvalet malzemeleri	0	35.693
Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	1.656.293	0
Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	79.924	0
Diğer	10.115	1.069
Toplam	1.811.718	8.005.662

Kaynak: T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu

MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ İLE YATIRIMLAR

Türk müteahhitlik firmaları tarafından Angola'da 211 milyon dolarlık 1 proje üstlenilmiştir.

TÜRK - KENYA İŞ KONSEYİ

	<p style="text-align: center;">Türk-Angola İş Konseyi (2011) Muhatap Kuruluş : - Türk Tarafı Kurucu Başkanı :Burak Vardan Firma ve Unvanı :Çukurova İnşaat San. ve Tic. A.Ş., Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı</p>	
---	---	---

▪ Angola'ya Mobilya Sektöründe Düzenlenen Ticaret Heyeti Ziyareti, 13-18 Ekim 2012, Luanda

13-18 Ekim 2012 tarihlerinde, Türkiye Mobilya Sanayiciler Derneği (MOSDER) tarafından DEİK/Türkiye-Afrika Odası işbirliği ile Angola'nın Luanda şehrine sektörel heyet ziyareti düzenlendi. Heyete MOSDER Başkanı Sn. Ahmet Güleç, Genel Sekreteri Sn. Gönül Çınar, Türk Mobilya Sektörünün önde gelen mobilya markalarında oluşan ve aralarında İstikbal, Alfemo, İpek, Kilim, Gala, Ndesign, Serhat, Tepe Home, Teleset, Dilay, Nill's, Aldora, Weltew, Cardin, Cascade, Rendi firmalarının yer aldığı 16 MOSDER üyesi firma temsilcisi ve DEİK Türkiye-Afrika Odası Koordinatörü Shihab Adam katıldı.

Türk Mobilyası'nın Angola'da tanıtılması hedefleyen ziyaret kapsamında 15-17 Ekim 2012 tarihlerinde Luanda, Epic Sana Otel'in Seminer salonunda ürünlerin tam gün sergilenmesi ve firmalararası ikili görüşmeler gerçekleştirildi. Gerçekleştirilen sektörel ziyaret sırasında Angola Perakende sektörü ile 8 mağaza bağlantısı yapıldı.

▪ Angola Ankara Büyükelçisiyle Çalışma Yemeği, 25.02.2013, Ankara

Angola Yürütme Kurulu tarafından 25 Şubat 2013 tarihinde Angola'nın Ankara Büyükelçisi Sn. Jose Guerreiro Alves Primo onuruna bir çalışma yemeği verildi. Söz konusu yemekte Sayın Büyükelçiye DEİK'in yapısı ve İş Konseyi hakkında bilgi verildi. Sayın Büyükelçi, Büyükelçiliğin önümüzdeki aylarda vize vermeye başlayacağını belirtti. Ayrıca Büyükelçiye İş Konseylerinin ikili yapısından bahsedilerek, Angola İş Konseyinin karşı kanadının tespiti konusunda destek istendi. Bu doğrultuda Büyükelçi, Angola'da bir Ticaret ve bir de Sanayi odalarının bulunduğunu, Ticaret Odasının bir çok ülke ile ilişkileri yürüttüğünü belirterek, İş Konseyi karşı kanadı olması hususunda uygun olabileceğini belirtti.

▪ **Angola'da Yatırım Olanakları ve İşbirliği İmkanları Konferansı, 28.03.2013, İstanbul**

DEİK/Türk-Angola İş Konseyi tarafından, T.C. Ekonomi Bakanlığı koordinasyonu ve Angola Ulusal Yatırım Ajansı (ANIP) işbirliğinde, 28 Mart 2013 tarihinde İstanbul Ceylan Intercontinental Otel'de, T.C. Ekonomi Bakanlığı Serbest Bölgeler Genel Müdürü Sn. Uğur Öztürk, T.C. Ekonomi Bakanlığı Yurtdışı Müteahhitlik ve Teknik Müşavirlik Hizmetleri Daire Başkanı Sn. Çağrı Köseyener, Angola Ulusal Yatırım Ajansı Başkanı Dr. Maria Abrantes, Angola Ankara Büyükelçiliği 1. Katibi Sn. Anabela Lopes Perez, DEİK Türk-Angola İş Konseyi Başkanı Sn. Burak Vardan ve sektör kuruluşları temsilcilerinin yanı sıra 50 civarında firma temsilcisinin katılımıyla Angola'da Yatırım Olanakları ve İşbirliği İmkanları Konferansı gerçekleştirildi.

FAYDALI BİLGİLER

Diplomatik Misyon Temsilcilikleri

▪ **T.C. LUANDA BÜYÜKELÇİLİĞİ**

Adres: Avenida Pedro de Castro Van-Dunem Loy, 535, Mundo Verde - Talatona, Luanda /Republica de Angola
Tel: 00244 939 765 336 / 37
Faks: 00244 939 765 338
E-mail: embassy.luanda@mfa.gov.tr

▪ **T.C. LUANDA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ**

Adres: Avenida Pedro de Castro Van-Dunem Loy, 535, Mundo Verde - Talatona, Luanda /Republica de Angola
Tel: 00244 943 757 642
E-mail: luanda@ekonomi.gov.tr

▪ **ANGOLA ANKARA BÜYÜKELÇİLİĞİ**

Adres: Kennedy Cad., 155/1-2-3, Kavaklıdere, Çankaya, Ankara
Tel: 0090 312 428 2770 / 71
Faks: 0090 312 428 2772
E-mail: info@embassyangolatr.org

İnternet Adresleri

- ANGOLA HÜKÜMETİ: <http://www.angola.gov.ao>
- ANGOLA YATIRIM AJANSI: <http://www.anip.co.ao>
- ANGOLA İÇ TİCARET DİREKTÖRLÜĞÜ: <http://www.dnci.net>
- GÜMRÜK UYGULAMALARI: <http://www.alfandegas.qv.ao>
- ANGOLA MERKEZ BANKASI: <http://www.bna.ao>

Vize Uygulamaları

Diplomatik, hizmet, hususi ve umuma mahsus pasaport hamili vatandaşlarımız vizeye tabidir. Kapıda vize uygulaması yoktur. Vatandaşlarımız vizelerini Angola Ankara Büyükelçiliği'nden alabilirler.

Resmi Tatiller

- 4 Ocak** – Şehitler Günü
- 4 Şubat** – Silahlı Mücadeleye Başlama Günü
- Şubat** – Karnaval
- 4 Nisan** – Angola Barış Günü
- Nisan** – Paskalya
- 1 Mayıs** – İşçi Bayramı
- 25 Mayıs** – Afrika Günü
- 1 Haziran** – Uluslararası Çocuklar Günü
- 17 Eylül** – Ulusal Kahramanlar Günü
- 2 Kasım** – Anma Günü
- 11 Kasım** – Bağımsızlık Günü
- 25 Aralık** - Noel

KAYNAKÇA

Raporlar ve Sunumlar

- Angola Country Report, 2012, African Economic Outlook.
- Angola Country Report, 2012, Bertelsmann Stiftung's Transformation Index (BTI).
- Angola – Private Sector Country Profile, September 2012, African Development Bank.
- Doing Business in Angola, 2012, U.S.Commercial Service, USA Department of Commerce.
- T.C. Ekonomi Bakanlığı Angola Cumhuriyeti Ülke Raporu, 2013. <http://www.ekonomi.gov.tr/upload/45A01FEE-FFBC-686F-00EFE13E8C3748DF/angola.pdf> [25.07.2014 tarihinde giriş yapıldı].
- T.C. Luanda Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Sunumu, 2013. <http://www.ekonomi.gov.tr/upload/30F1491A-C63D-6388-4BB792BF878815CC/LUANDA.pdf> [25.07.14 tarihinde giriş yapıldı].

Kitaplar

- How To Invest In Angola, 2013, Angolan National Private Investment Agency.

Web siteleri

- Business Monitor International (BMI), www.businessmonitor.com
- Economic Intelligence Unit (EIU), www.eiu.com.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), www.fao.org.
- International Monetary Fund (IMF) Data Mapper, www.imf.org/external/datamapper/index.php.
- International Trade Center (ITC) Trade Map, www.trademap.org.
- National Bank of Angola, www.bna.ao.
- OECD, www.oecd.org.
- T.C. Dışışleri Bakanlığı, www.mfa.gov.tr/default.tr.mfa.
- T.C. Resmî Gazete, www.resmigazete.gov.tr/default.aspx.
- The World Bank, www.worldbank.org/en/region/afr.
- The World Factbook, Central Intelligence Agency (CIA), www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), www.tuik.gov.tr.
- World Trade Organization (WTO), www.wto.org.